

Asia: VN/549/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Lausunnonantajan lausunto

Voidaanko esityksellä näkemyksenne mukaan parantaa ikääntyneiden asemaa ja edistää ikääntyneiden oikeuksia?

Ottaen huomioon vanhusasiavaltuutetulle kaavailut tehtävät vanhusasiavaltuutettu voisi tuoda yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon kootusti ikääntyneiden ja vanhusten asemaan ja oikeuksiin liittyviä kysymyksiä ja epäkohtia sekä osaltaan edistää ikääntymiselle myönteisemmän asenneilmapiirin kehittymistä yhteiskunnassa.

Onko teillä huomioita koskien valtuutetulle säädettäviä tehtäviä?

-

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Vanhusasiavaltuutettu ehdotetaan sijoitettavaksi yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen. Vanhusasiavaltuutettu olisi toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton, kuten on yhdenvertaisuusvaltuutettukin. Organisaatorakenne, jonka sisällä toimii kaksi samalla hierarkiatasolla olevaa päättäjää, joilla kummallakin on muun muassa oikeus määrätä henkilökunnastaan, ei ole ongelmaton. Esityksen mukaan synergiahyötyjä olisi mahdollista hakea esimerkiksi henkilöstöresurseista, erityisesti mainitaan yhteiset viestinnän ja yleishallinnon toiminnot. Tällainen lähtökohta on omiaan luomaan muun muassa toimintojen ristiin ohjausta. Itsenäisen ja riippumattoman valtuutetuinstituution yhteyteen voidaan paremmin yhdistää erityisraportoijatyyppinen toimija.

Esityksessä itsessään tuodaan esiin merkittäviä näkökohtia myös sen puolesta, että tehtävä sijoitettaisiin Ihmisoikeuskeskuksen yhteyteen. Se tekisi muun muassa mahdolliseksi hyödyntää eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja Ihmisoikeuskeskuksen ikääntyneiden oikeuksia koskevaa asiantuntemusta samoin kuin niille viime vuosina ikääntyneiden oikeuksien valvontaan ja edistämiseen kohdennettuja resursseja. Se myös varmistaisi, ettei tältä osin synny päällekkäisiä tehtäviä.

Olisikin hyödyllistä vielä selvittää, millaisena riippumattomana toimintona vanhusasiavaltuutetun tehtävä parhaalla tavalla voidaan organisoida, ottaen myös huomioon perus- ja ihmisoikeustoimijakentän melkoinen hajanaisuus jo nykyisellään. On tärkeää varmistaa, ettei toimijakentän kokonaisuus entisestään pirstaloidu vaan että sitä pystytään ennemminkin selkiyttämään.

Maarianvaara Jukka
Tasa-arvovaltuutettu

Nummijärvi Anja
Tasa-arvovaltuutettu